

ЛЕЩУК ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

(Теребовлянський коледж культури і мистецтв)

Лещук Ольга Василівна. Народилась 05.09.1975 р. в м. Теребовля Тернопільської області. Освіта вища. Закінчила Київський державний інститут культури за спеціальністю «Бібліотекознавство і бібліографія». З 2007 р. працює в Теребовлянському коледжі культури і мистецтв.

Викладає дисципліни: «Організація потоків і масивів документів», «Основи діловодства», «Обслуговування в ДІС», «Управління діяльністю в ДІС».

Викладач, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Приймала участь у XXXIII міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (м. Переяслав-Хмельницький). Розробила навчальну програму «Палітурна справа» для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації та тестові завдання з навчальної дисципліни «Організація потоків та масивів документів» для мистецьких закладів фахової передвищої освіти, які опубліковані Державним науково-методичним центром змісту культурно-мистецької освіти.

1. Лещук О.В. Палітурна справа : прогн. дисципліни за вибором навч. закл. / О. В. Лещук. – Київ : Держ. метод. центр навч. закл. культ. і мистецтв України, 2014. – 17 с.

2. Лещук О.В. Бібліотечний менеджмент як концепція управління / О. В. Лещук // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: матеріали XXXIII Міжнарод. наук.-практ. конф.: вип.33 (м. Переяслав-Хмельницький, 28 лют. 2018р.). – Переяслав-Хмельницький, 2018. – С. 129-131.

3. Лещук О.В. Організація потоків та масивів документів : тестові завдання для мистец. закл. фахової передвищої освіти / О. В. Лещук. – Київ : Держ. наук.-метод. центр змісту культ.-мистец. освіти, 2019. – 21 с.

Ольга ЛЕЩУК (м. Теребовля)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕК: НАОЧНІ МЕТОДИ

Сьогодні, коли соціальна роль бібліотеки посилюється й ускладнюється, масова робота є одним з основних напрямків її діяльності. Більшість сучасних фахівців в галузі бібліотечної справи розглядають масову роботу як систему реалізації культурно-дозвілдової діяльності бібліотек засобами бібліотечних заходів.

Бібліотечні заходи, поряд з читанням і іншими видами діяльності, є однією з форм існування і розвитку потреб користувачів.

Метою масової роботи є стимулювання читацької та пізнавальної діяльності, забезпечення максимально повного і комфортного доступу до інформації всім, хто користується послугами бібліотеки.

Масова робота бібліотеки – це сукупність методів, форм, прийомів усного, наочного, аудіовізуального і комп'ютерного просування літератури в системі бібліотечного обслуговування [2].

Під «масовим заходом» розуміють заздалегідь спланований за місцем, часом, кількістю учасників і метою збір людей, який має характер свята, культурного чи рекламного заходу, або ділової зустрічі.

Масові заходи можуть бути:

- фронтальні – розраховані на весь склад користувачів;
- групові – розраховані на інтереси і потреби окремих груп користувачів.

До масових заходів висувають ряд важливих вимог:

1. *Актуальність*: користувач повинен вчасно отримати те, на що він розраховує;
2. *Оперативність*: інформація про актуальні проблеми має відобразитися негайно; вчорашня інформація, як правило, не цікавить сьогодні;

3. *Конкретний характер*: вибір конкретних питань мусить бути обґрунтований, базуватися на аналізі інтересів відвідувачів, можливостях бібліотек, традиціях обслуговування; кожний захід повинен мати конкретне спрямування;

4. *Комплексний підхід*: проблему треба розкривати багатогранно, ґрунтовно;

5. *Диференційований підхід*: поділ на групи;

6. *Взаємозв'язок між індивідуальним і масовим обслуговуванням*.

Методи масового обслуговування за типами носіїв інформації поділяються на наочні та усні. Наочні методи базуються на рекомендації літератури шляхом її безпосереднього показу. Усні методи – на використанні живого слова при популяризації літератури. До наочних відносяться: книжкові виставки, відкриті перегляди літератури, тематичні полиці і стелажі, альбоми, стенди, плакати та ін. До усних відносяться: презентації книг, різноманітні вечори, диспути, круглі столи, усні журнали, вікторини, бібліотечні квести та ін.

Розглянемо наочні методи масового обслуговування користувачів бібліотек.

Зупинимось на книжкових виставках, їх класифікації, меті, технології підготовки і оформлення.

Книжкова виставка є самою традиційною наочною формою представлення книги користувачу. Книжкові виставки ввійшли в бібліотечну практику ще в середині XIX ст. в європейських країнах, перш за все в Німеччині. Сьогодні важко уявити собі бібліотеку, в якій не було б книжкової виставки. Для демонстрації книжкових виставок в бібліотеках використовують спеціальне обладнання і меблі (виставкові стелажі, вітрини і т. ін.), особливу площу, а іноді і спеціальні зали.

У бібліотекознавчій науці бібліотечна виставка – це публічна демонстрація спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, які рекомендуються користувачам бібліотеки для огляду й ознайомлення [2].

Організуючи книжкові виставки, бібліотека реалізує такі завдання і мету:

- розкриває та популяризує свій фонд;
- інформує про подію або знайомить з чимось новим;
- виховує інтерес користувачів до літератури різної тематики;
- формує позитивний імідж бібліотеки;
- сприяє різноманітному дозвіллю.

Під час підготовки бібліотечної виставки найголовніше – визначити її цільове призначення, тобто добре продумати, з якої метою і для якої категорії користувачів ми її оформляємо.

Важливо додержуватися терміну дії бібліотечної виставки. Якщо виставка стоїть надто довго, то вона стане звичною частиною інтер'єру і не викликатиме читацького інтересу.

Потрібно пам'ятати, що користувача приваблюють яскраві звернення, тексти, нестандартні рішення в оформленні.

Вибір назви – дуже важливий момент, оскільки саме в назві сконцентрована ідея всієї виставки. Ось тут мають розкритися повною мірою професійні здібності бібліотекаря: ініціатива, творчість, фантазія. При цьому не слід забувати про кілька вимог:

- Наявність у назві не більше 4-5 слів.
- Назва має відображати мету і читацьку спрямованість. Наприклад: змініть традиційний заголовок «Нові надходження» на оригінальніший «Все нове – для Вас!».
- Неординарність, оригінальність формулювання.
- Логічність у побудові тексту та правильний поділ на рядки.
- Назва виставки має носити соціальне спрямування і водночас відігравати роль «принади» для користувачів. Приклад: «Перша», «Краща», «Українська. Перша. Краща».

Гама кольорів – це ще одна важлива умова успішної бібліотечної виставки. Вона має приваблювати користувачів бібліотеки, а не дратувати крикливістю та строкатістю.

Пошук шляхів вираження ідей, образів, окремих акцентів – важливий аспект у підготовці бібліотечної виставки.

Для цього необхідно:

- використовувати різноманітні аксесуари: предмети, цитати, анотації, текстові рубрики, заголовки, відсилки, картини, колажі, ілюстрації, фотографії;

- дотримуватися симетрії (наявність центру, до якого сходяться всі складові). Доведено, що найбільше привертає увагу користувачів лівий верхній кут, тому акцент краще зробити на нього;

- враховувати психолого-педагогічні закони сприйняття матеріалу, не повинно бути перенасичення інформацією.

Важливою є класифікація виставок за такими ознаками [6]:

- за статусом – самостійні або такі, що супроводжують масові заходи;

- за змістом – універсальні, галузеві, тематичні, персональні;

- за цільовим призначенням – на допомогу навчальному процесу, для підвищення загальноосвітнього і загальнокультурного рівня;

- за часом публікації й надходження до бібліотеки – виставки нових книг, добірки за різні роки, виставки «забутих книг»;

- за терміном функціонування – постійні, довготривалі, тимчасові;

- за видами видань – книжкові, інших видів видань (журнальні або газетні), декількох видів одночасно (комплексні), нових носіїв інформації (CD-ROM, платівки, мікрофільми, відеокасети та ін.);

- конструкційні – ординарні, планшети, вітрини.

До основних видів виставок відносять *виставки нових надходжень, а також тематичні виставки.*

Мета виставки нових надходжень – постійно інформувати користувачів про нові документи – книги, диски, періодичні видання, відеоматеріали, які надійшли до бібліотеки. (Наприклад: «Новинки з книжкової полиці».)

Вони можуть бути:

- універсального характеру (показують всі книги, які надійшли в бібліотеку);

- по галузях знань (наприклад, нові надходження по медицині);

- по типах і видах (наприклад, підручники, що надійшли до бібліотеки).

Серед книг, що надійшли в бібліотеку, можуть бути і перевидання, і нові примірники книг, що вже є в бібліотеці. Тому потрібно розрізняти *виставку нових надходжень і виставку новинок.*

В залежності від кількості нових надходжень, виставка організовується по-різному:

- в невеликій бібліотеці – це декілька полиць, що поновлюються через певний період часу (виставка виставляється на 1-2 дні);

- у великій бібліотеці це може бути цілий зал, експозиція якого міняється щотижня. На такій універсальній виставці література групується по галузях знань. На кожен книгу, представлену на виставці, заводиться каталожна карточка, яка повинна залишатись на своєму місці, якщо саму книгу взяли для перегляду. Книги переглядаються безпосередньо в залі нових надходжень і за межі залу не виносяться. Діє виставка нових надходжень у великих бібліотеках 1-2 тижні.

Виставки нових надходжень оформляються досить просто. Оформлення складається із заголовка, наприклад, «Нові надходження» і, якщо виставка велика, із підзаголовків, що виділяють основні галузі знань. Література на цих виставках розставляється в систематично-абетковому порядку. Особливо цінні книги, на які потрібно звернути увагу користувачів в першу чергу, відмічаємо закладками (червоними, зеленими, синіми).

Для виставок нових надходжень не використовують цитат або ілюстрацій.

Мета тематичних книжкових виставок – познайомити користувача з найбільш цікавими і важливими книгами по конкретній темі, проблемі.

Тематичні книжкові виставки можуть бути присвячені:

- актуальним темам;

- персоналіям (присвячені життю і діяльності видатних людей);

- знаменним і пам'ятним датам;

- одній книзі (н-д, «Кожна книга має свою долю»).

Методика підготовки тематичної книжкової виставки досить складна і включає такі етапи [8]:

- вибір теми (з Календаря знаменних і пам'ятних дат, публікацій в періодиці, важливої і актуальної проблеми);

- визначення її читацького призначення (для всіх користувачів, для певної читацької групи);

- визначення мети;

- складання плану виставки (заголовки, розділи);
- виявлення і підбір літератури по темі;
- відбір літератури для виставки, виходячи із значення кожного видання;
- виділення розділів виставки;
- підбір цитат і ілюстрацій;
- установа і оформлення виставки.

Кажуть, гарно оформлена виставка – це витвір мистецтва, плід наукових і творчих пошуків, результат натхненної роботи.

Підвищення ефективності і якості виставкової роботи безпосередньо залежить від рівня підготовки того, хто її оформляє. Тобто бібліотекареві необхідно володіти навичками і педагога, і психолога, і рекламіста, навіть мати художній хист.

Отже, сучасна бібліотека - це не тільки інформаційний центр, який здійснює зберігання, обробку і надання інформації. Це також і дозвілєвий центр, де формується культурне середовище спілкування бібліотекаря і користувача.

В сучасних умовах масова робота займає одне з провідних місць в організації роботи бібліотеки і постійно наповнюється новим змістом конкретних заходів, що відповідають потребам і завданням бібліотеки.

Література

1. Амеліна Є. Інноваційні послуги сучасних українських бібліотек / Є. Амеліна, В. Пілярчук // Бібл. планета. – 2012. – №1. – С. 14-19.
2. Бородіна В.А. Бібліотечне обслуговування : навч.-метод. посіб. / В.А. Бородіна. – Москва: Ліберя, 2004. – 168 с.
3. Дворкіна М.Я. Бібліотечне обслуговування : теоретичний аспект / М. Я. Дворкіна. – Москва, 1993. – 249 с.
4. Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках / С. Ковальчук // Бібл. планета. – 2014. – № 2. – С. 24-26.
5. Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках / С. Ковальчук // Бібл. планета. – 2014. – № 4. – С. 14-17.
6. Мелентева Ю. П. Бібліотечне обслуговування : підручник / Ю. П. Меленєва. – Москва : ФАІР, 2006. – 251 с.
7. Скарбничка–методичка [Електронний ресурс] // Методист ОВУ Херсон : блог науково-методичного відділу обласної бібліотеки для юнацтва імені Б. Лавренєва. – Режим доступу : http://metobuks.blogspot.com/p/blog-page_4.html
8. Соціокультурна діяльність бібліотеки / Відділ культури і туризму Городец. райдержадмін; Городецька ЦРБ. – Городек, 2008. – 51 с.
9. Сучасні форми роботи в бібліотеках / уклад. О. Кузнецова. – Київ, 2015. – 16 с.

НИКОЛИШИН СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА (Теребовлянський коледж культури і мистецтв)

Николишин Світлана Миколаївна народилась 05.05.1962 р. в с. Велика Кісниця Ямпільського р-ну Вінницької області. Освіта вища. Закінчила Київський державний інститут культури ім. О. Корнійчука за спеціальністю «Бібліотекознавство і бібліографія». З 1986 р. працює в Теребовлянському коледжі культури і мистецтв.

Викладає дисципліни: «Основи аналітико-синтетичної обробки документної інформації», «Інформаційно-пошукові системи в ДІС», «Проектна діяльність в ДІС», «Стилістика ділового мовлення і редагування».

Викладач-методист, спеціальність вищої категорії «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Брала участь у XXXI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові дослідження» (м. Чернівці) та у Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції